

Międzynarodowa konferencja naukowa
«Il Diritto romano privato e la cultura del diritto in Europa»,
Sankt Petersburg, 27–29 maja 2010 r.

Wydział Prawa Państwowego Uniwersytetu w Sankt Petersburgu był gospodarzem międzynarodowej konferencji naukowej «*Il diritto romano privato e la cultura del diritto in Europa*», która odbyła się w dniach 27–29 maja 2010 r. W skład Komitetu Organizacyjnego konferencji weszli: prodziekan Wydziału Prawa Państwowego Uniwersytetu w Sankt Petersburgu – prof. V. V. Lukjanov (przewodniczący), dyrektor oddziału Instytutu Państwa i Prawa Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu – prof. V. A. Musin (wiceprzewodniczący komitetu), prodziekan ds. współpracy z zagranicą Państwowego Uniwersytetu w Sankt Petersburgu – prof. A. D. Rudokvas (wiceprzewodniczący komitetu), a także rektor Rosyjskiej Akademii Prawniczej Ministerstwa Sprawiedliwości Federacji Rosyjskiej – prof. S. I. Gerasimov, przewodniczący *Centro degli Studi di Diritto Romano* – prof. L. L. Kofanov, dyrektor oddziału kancelarii prawnej «*Pavia e Ansaldo*» w Sankt Petersburgu – K. G. Sudakova oraz prof. D. O. Tuzov z Państwowego Uniwersytetu w Tomsku.

W konferencji wzięli udział badacze z Chin, Finlandii, Grecji, Holandii, Łotwy, Mołdawii, Niemiec, Polski, Rosji, Rumunii, Ukrainy oraz Włoch. Językami roboczymi podczas obrad były rosyjski oraz włoski.

Warto podkreślić, że delegacja polska była trzecią (po włoskiej i rosyjskiej) pod względem liczebności, obecną na obradach. Wśród obecnych byli przedstawiciele warszawskiego ośrodka romanistycznego w osobach: W. Wołodkiewicza, M. Zabłockiej, J. Zabłockiego, T. Giaro oraz S. J. Karolaka; Uniwersytet Szczeciński reprezentowali W. Rozwadowski oraz R. Jaworska-Stankiewicz. Przedstawicielką Uniwersytetu Jagiellońskiego była P. Święcicka, a białostocki ośrodek reprezentowali P. Niczyפורuk oraz P. Kołodko. Nie można też nie wspomnieć o delegacji z Uniwersytetu Gdańskiego na czele z T. Bąkowskim, D. Szpoperem i J. Józefczykiem.

W pierwszym dniu obrad uczestników konferencji powitał Konsul Generalny Republiki Włoskiej w Sankt Petersburgu – Faiti Salvadori, a następnie w imieniu komitetu organizacyjnego głos zabrał prof. V. V. Lukjanov.

Po uroczystym rozpoczęciu przystąpiono do obrad w sesji porannej, pod przewodnictwem A. Corobino oraz A. A. Novikova, w której wygłoszono 11 referatów. Możliwość prezentacji wyników swoich badań mieli: V. A. Musin (Rosja), *Negotiorum gestio nella Roma antica e in Russia*; G. Crifo (Włochy), *Nullus bonus iurista, nisi romanista?*; L. Vacca (Włochy), *Scienza giuridica europea e diritto romano*; L. L. Kofanov (Rosja), *Consuetudo e iurisdictio nella giurisprudenza della Roma antica*; W. Wołodkiewicz, *Studi e l'insegnamento di diritto ro-*

mano in Polonia nel XX secolo; T. Giaro, *Soft Law. Scoperta recente di un fenomeno antico*; F. Galgano (Włochy), *Le anime moderne del diritto privato romano*; M. Zabłocka, *Il diritto romano e la cultura del diritto*; E. Nicosia (Włochy), *La distinzione tra azioni in rem e azioni in personam dalle esperienze processuali romane alla cultura del diritto in Europa*; W. Simons (Holandia), *Flessibilità del diritto romano: un modello delle riforme successive nel campo giuridico dell'Europa?*; O. Sacchi (Włochy), *Equità come paradigma del vero giuridico in diritto antico e romano* oraz S. J. Karolak, *Giustizia, il fondamento della cultura giuridica europea*.

Sesja popołudniowa, której przewodniczyli G. Crifo oraz V. A. Musin także obfitowała w wiele ciekawych wystąpień. Obrady rozpoczęło interesujące wystąpienie J. Zabłockiego, *Le più antiche forme del testamento romano*. Także inni romanisci z Polski mieli możliwość prezentacji wyników swoich badań. Piotr Niczyporuk w wystąpieniu *La tutela giuridica della donna incinta nella Roma antica* przedstawił ochronę prawną, jakiej mogła oczekiwać ciężarna kobieta. Natomiast P. Święcicka w referacie *Il «consensualismo della legge» nel discorso dei giuristi romani del III secolo d.C. e nel discorso dei giuristi contemporanei – paradosso o reale necessità?* przybliżyła z perspektywy prawnoporównawczej (starożytnego Rzymu i współczesnych prawników) „konsensualizm ustawowy”. Pozostałe wystąpienia dotyczyły: L. Peppe (Włochy), *La responsabilità, in particolare penale, della persona giuridica tra radici romane e scienza giuridica europea del 1800*; C. Lanza (Włochy), *Persona: una nozione problematica*; X. Guodong (Chiny), *Publicanus: l'esperienza romana di affidare le funzioni statali ai privati*; A. S. Karcov (Rosja), *Le discussioni sulla sorte del diritto romano in Germania: l'influenza sulla civilistica russa (seconda metà del XIX–XX sec.)*; R. Ortu (Włochy), *Captus a piratis: schiavitù di fatto?*; A. Širvindt (Rosja), *Il valore argomentativo della finzione sull'esempio delle controversie tra sabiniani e proculiani*; B. Biscotti (Włochy), *Il problema dell'eredità giacente e la relativa kuratela*; H. Mattila (Finlandia), *L'insegnamento del latino giuridico ai giuristi futuri*; L. Minieri (Włochy), *I pistores nel tardo diritto Romano*; S. Safronova (Rosja), *Simboli della giustizia Romana*; S. Osipova (Łotwa), *L'istituto romano del notariato: il legame fra diritto privato e diritto pubblico nella cultura giuridica europea sull'esempio della storia del diritto lettone*; I. Ju. Karljavin (Rosja), *L'influenza del diritto romano sulla formazione del sistema monetario*.

Po ogłoszeniu wszystkich referatów odbyła się dyskusja, w której podsumowano rezultaty pierwszego dnia obrad. Podkreślono szerokie spektrum poruszanej w wystąpieniach problematyki (*ius publicum – ius privatum*, wpływ prawa rzymskiego na współczesne systemy prawne, rolę nauczania prawa rzymskiego w kształceniu prawników, etc.) i ich wysoki poziom merytoryczny.

Przewodnictwo porannej sesji w drugim dniu konferencji objęli W. Wołodkiewicz oraz A. S. Ševčenko. W trakcie obrad zostało przedstawionych 15 wystąpień, wśród których był referat W. Rozwadowskiego, *La concezione della proprietà*

romana nella cultura giuridica europea. Pozostałe wystąpienia, poruszające różne aspekty prawa rzymskiego i jego wpływu na kulturę prawną Europy, wygłosili M. R. Cimma (Włochy), *I poteri civili dei vescovi nella legislazione imperiale da Costantino a Giustiniano*; T. Sâmbrian (Rumunia), *L'influenza del diritto romano sul nuovo Codice Civile romeno*; A. A. Novikov (Rosja), *Il diritto romano-bizantino in Bessarabia*; A. Dimopoulou (Grecja), *Il diritto romano privato nella giurisprudenza dei tribunali greci*; T. Dalla Massara (Włochy): *Antichi modelli e nuove prospettive del diritto dominicale in Europa*; H. N. Ševčenko (Rosja), *La costruzione della quasi-rivendica per proteggere i possessori dei titoli non documentari*; V. M. Budilov (Rosja), *La consegna e il trasferimento della proprietà per contratto. Il problema della distinzione e delle diversità nelle varie culture giuridiche*; T. Rűfner (Niemcy), *Il trasferimento della proprietà nel pensiero dei bizantini*; N. B. Sredinskaja (Rosja): *Gli acquisti dei beni immobili nei contratti di compravendita dell'Italia settentrionale nei sec. XIII–XIV*; F. Vallocchia (Włochy), *Res publicae e res communes omnium. A proposito di 'aqua publica' e 'aqua profluens'*; L. Monaco (Włochy), *Cenni sugli studi di romanistica in tema di acque tra il C.c. 1865 e il T.U. del 1933*; C. Amatucci, D. Sinesio (Włochy), *Note minime sul mercato e sul diritto della concorrenza nell'ordinamento italiano e dell'Unione Europea*; M. A. Gorbunov (Rosja), *A proposito della recezione del modello di servitù prediali romane nel diritto odierno*; A. V. Marej (Rosja), *Dall'iniuria romana alla deshonna di Castiglia del XIII sec.: i lineamenti di storia dell'istituto giuridico*.

Popołudniowa sesja obrad, pod przewodnictwem T. Giaro i L. L. Kofanova, obfitowała w wiele interesujących wystąpień. Możliwość wygłoszenia referatów w tej sesji mieli: P. Rossi (Włochy), D. O. Tuzov (Rosja), *Nullità per legem: fondamenti romanistici e profili comparatistici*; V. Mannino (Włochy), *'Regole di comportamento' – 'regole di validità' contrattuali nell'esperienza giuridica romana e nel diritto europeo*; A. Zezekalo (Rosja), *Error iuris ed error facti nel negozio giuridico: le radici romane delle problematiche moderne*; V. Ricciuto (Włochy), *Causa e giustizia contrattuale*; C. Solinas (Włochy), *La causa del negozio giuridico nella tradizione dell'ordinamento italiano e nella prospettiva del diritto civile europeo*; D. Ju. Poldnikov (Rosja), *La vincolatività del contratto e la clausula rebus sic stantibus*; I. Venediktova (Ukraina), *La categoria di interesse nel diritto romano privato*; O. A. Khalabudenko (Mołdawia), *Costruzioni giuridiche: dal diritto romano al diritto civile odierno (sull'esempio della Reppubblica Moldova)*; A. Lou (Chiny), *Una osservazione sulla relazione tra la forza dello stato e la costituzione del concetto di contratto*; A. Novickaja (Rosja), *L'invalidità parziale del negozio giuridico nel diritto romano classico*; A. A. Pavlov (Rosja), *Impossibilium nulla est obligatio?*; V. V. Bajbak (Rosja), *La prevedibilità dei danni nella tradizione civilistica europea*; A. N. Guźva (Ukraina): *Gli interessi delle parti del contratto di societas nel diritto romano e nel diritto civile ucraino*; T. N. Safronova (Rosja), *Leggittimazione dell'acquirente di buona fede nel diritto romano e nel diritto civile dei Paesi europei contemporanei*.

Dyskusja wieńcząca drugi dzień obrad ponownie pokazała, że dobór tematu konferencji, jak i samych referatów, stojących na wysokim poziomie merytorycznym, umożliwiły ukazanie wpływu prawa rzymskiego na współczesne systemy prawne, z perspektywy badawczej poszczególnych prelegentów. Szeroki katalog poruszanych zagadnień (prawo zobowiązań, aspekty prawa procesowego współczesnego jak i antycznego, etc.) utwierdzają w przekonaniu, że teraźniejsze systemy prawne są głęboko zakorzenione w rzymskiej tradycji.

Obradom w ostatnim dniu konferencji przewodniczyli L. Vacca oraz A. D. Rudokvas. Warto podkreślić, że jednym z ważniejszych wystąpień był referat Ministra Sprawiedliwości Federacji Rosyjskiej, A. V. Konovalova – *Il diritto romano ed i principi del diritto civile russo odierno*, w którym prelegent skoncentrował się na syntetycznym przedstawieniu wpływu prawa rzymskiego na rosyjską kodyfikację prywatnoprawną. Wizyta przedstawiciela władz Federacji Rosyjskiej nie tylko podniosła rangę konferencji, ale dowiodła także zainteresowania władz centralnych wpływem prawa rzymskiego na europejską kulturę prawną. Stąd też głębszego znaczenia nabiera wybór miejsca obrad – Rosji (Sankt Petersburg), a także samej problematyki konferencji. Choć Federacja Rosyjska nie jest obecna w strukturach Unii Europejskiej, to w żaden sposób nie stara się odcinać od korzeni, na jakich opiera się teraźniejszy system prawny Europy – tj. prawa rzymskiego.

Pozostałe referaty wygłosili: A. Corbino (Włochy), *Leges e iura. Aspetti fondanti della cultura giuridica romana*; A. D. Rudokvas (Rosja), *Res sua servit? A proposito della possibilità di una servitù sulla cosa propria*; G. Nicosia (Włochy), *Il possesso dai giuristi romani alla cultura giuridica europea*; A. O. Rybalov (Rosja), *Il diritto di vicinanza russo nello specchio del diritto romano*.

Po wysłuchaniu referatów i dyskusji nad ich treścią uroczystego zamknięcia konferencji, w imieniu organizatorów, dokonał A. D. Rudokvas. Podkreślił wysoki poziom merytoryczny przedstawionych referatów, a także podziękował wszystkim uczestnikom za wzięcie udziału w obradach. Ponadto dodał, że szeroko poruszane zagadnienia inspiracji prawa rzymskiego w kontekście kultury prawnej Europy nie tylko dowodzą istnienia tego wpływu, ale zdają się potwierdzać zasadność organizowania sympozjów naukowych poświęconych tej problematyce.

Dopełnieniem ostatniego dnia niezwykle udanej konferencji była wycieczka do Peterhofu, a sprzyjająca pogoda umożliwiła pełne zwiedzenie letniej rezydencji carów Rosji.